

VA-avdelningen

Handläggare: Catherine Andersson
Titel: Projektchef
E-post: catherine.andersson@norrtalje.se

Till: teknik- och klimatnämndens arbetsutskott

Uppsiktsplikt VA–projekt bokslut 2019

Förslag till beslut

Teknik- och klimatnämndens arbetsutskott föreslår:
Teknik- och klimatnämnden föreslår:

1. Kommunstyrelsen godkänner VA-avdelningens redovisade uppsiktsplikt.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

VA-projektportföljen 2019 består för närvarande av 54 projekt, varav 28 projekt är pågående, med en total investeringsbudget om 1 198 mkr. På portföljnivå ligger avvikelserna mellan budget och prognos på minus 3 mnkr.

Av alla 28 pågående projekt är det 6 projekt som har prognos med en negativ avvikelse mot budget på mer än 5%. Ett projekt kommer att stoppas och bara akuta åtgärder genomförs då utredningen visade att den totala kostnaden kommer att bli mycket dyrare.

Ärendet

Bakgrund

Kommunstyrelsen har 2015-09-14 (§129) godkänt en rutin för återrapportering av pågående större projekt där följande ska ingå – status, ekonomi, avvikelser, tidplan och risk.

Rutinen gäller för projektet Norrtälje Hamn samt VA utbyggnaden i Norrtälje Kommun. I denna rapport redovisas projekt inom VA utbyggnaden i Norrtälje kommun.

Lagkrav

Inte tillämplig.

Koppling till gällande styrdokument

VA-verksamheten tilldelas en investeringsram i Mål och budget för att uppnå kommunfullmäktiges övergripande mål.

Investeringsbehovet beskrivs även i VA-plan som innehåller dels planering för investerings- och reinvesteringsåtgärder i den befintliga VA-anläggningen, dels en plan för VA-utbyggnad i befintlig bebyggelse över de nästkommande 5 åren, en dagvattenstrategi, en påbörjad handlingsplan för områden med fortsatt enskilt VA-försörjning.

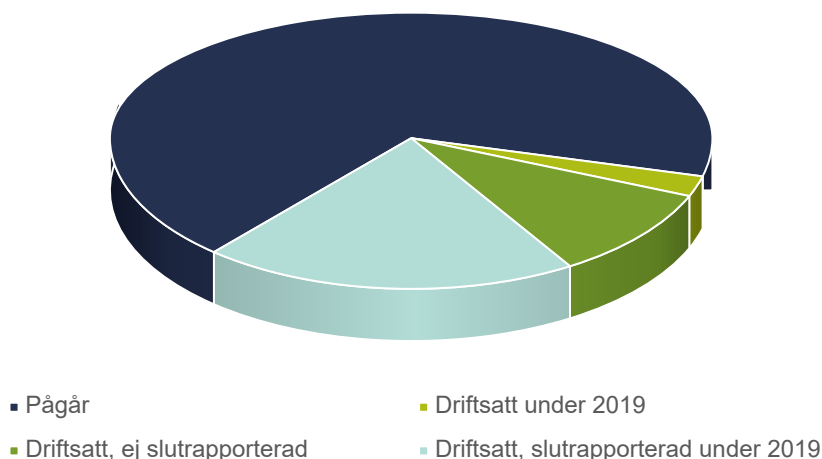
Beskrivning av ärendet

Den 20 juni 2016 antogs en ny VA-plan i Kommunfullmäktige. VA-planen är ett verktyg för hållbar planering av VA-försörjningen i kommunen. VA-planen är en femårsplan som löpande ska hållas uppdaterad och ambitionen är att den årligen ska följas upp och fastställas av kommunfullmäktige. En

reviderad VA-plan för 2018 beslutades av kommunfullmäktige 2018-02-19 (§6). I arbetet har ambitionen fortsatt varit att säkerställa att utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen prioriteras där behovet till skyddet för människors hälsa och miljön är störst, att behovet av åtgärder i den befintliga anläggningen prioriteras på ett systematiskt och transparent sätt samt att uppmärksamma infrastrukturberoenden såsom kapacitetsbrister och behov av ny infrastruktur. VA-planen 2018 innehåller dels planering för investerings- och reinvesteringsåtgärder i den befintliga VA-anläggningen, dels en plan för VA-utbyggnad i befintlig bebyggelse över de nästkommande 5 åren, en dagvattenstrategi, en påbörjad handlingsplan för områden med fortsatt enskilt VA-försörjning. Arbetet fortsätter för att kommunen på sikt skall ha en komplett VA-plan som täcker kommunens hela VA-försörjning, innanför och utanför nuvarande VA-verksamhetsområde. Arbetet med revidering av VA-planen för 2020 har pågått och politisk beslut ska tas under våren 2020.

VA projektportföljen 2019 består för närvarande av 54 projekt, varav 28 projekt är pågående, med en total investeringsbudget om 1 198 mkr. Portföljen innehåller förutom de projekt som är pågående (aktiva vad gäller utredning eller entreprenad) även driftsatta projekt som ännu inte är slutredovisade samt projekt som slutredovisades under 2019. Utöver redovisade projekt finns det ett antal projekt i förstudiefas som ej nämns i denna rapport då inga politiska beslut är ännu tagna.

Beslutade VA projekt, totalt 1 198 mkr

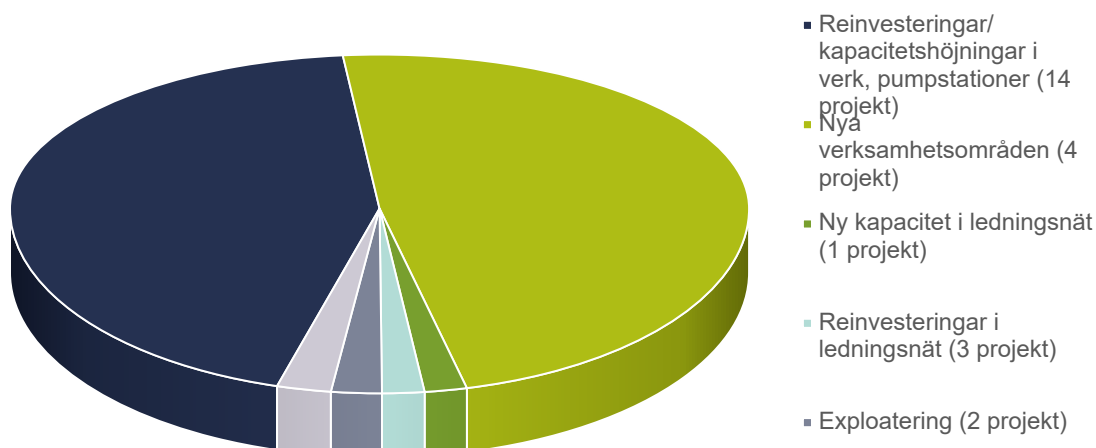

Vid bokslutet den 31 december 2019 är 28 projekt med totalbudget om 811 mkr under produktion, 2 projekt om 26 mkr blev driftsatta under året (exploatering på Mellingeolm 6:1 och Verksamhetsområde Skärsta), 12 projekt om 242 mkr blev slutrapporterade under 2019 och 12 projekt om 118 mkr är driftsatta tidigare år men ännu ej slutrapporterade.

Åtta nya projekt har startats under 2019 med total budget om 53 mkr (tryckstegring i Bolkadalen, tryckledning P4-Lindholmen, vattendom i Grisslehamn, ledningsförnyelse i Södersvik, hydrauliska modeller, projektering av utbyggnaden av Lindholmens avloppsreningsverk, akutåtgärder i Älmsta ledningsnät, utredning av sjöledning Björnö-Lindholmen samt sjöledning P2-Lindholmen).

VA-avdelningen hanterar olika typer av projekt tex utbyggnad av ledningsnät i befintliga bostadsområden, reinvesteringar på ledningar, investeringar och reinvesteringar på Vatten- och avloppsreningsverk och pumpstationer samt utbyggnad av överföringsledningar med syfte att förstärka kapacitet i befintligt ledningsnät eller länka ihop delar av VA-systemet.

Pågående projekt indelade i projekttyper, totalt 811 mnkr

Förvaltningens analys och slutsatser

Närhet till skärgård och storstad gör Norrtälje kommun attraktivt för både exploatörer och bostadssökande. Exploatörer lockas till bostadsbyggande och kommunen välkomnar detta vilket medför ett högt tryck på VA-huvudmannen att bygga ut allmänt VA till nya områden samt utöka kapaciteten i befintligt VA-system. För VA-huvudmannen är det stora bebyggelsestrycket en stor utmaning och en risk eftersom Norrtäljes befintliga VA-system är gammalt och många delar av systemet har nått sitt kapacitetsmässiga tak. Kapacitetsbegränsningar förekommer i systemets alla delar, i ledningsnät, verk, övervakningssystem och pumpstationer. Många av kommunens avloppsreningsverk är även de gamla och på många ställen finns det ett stort underhållsbehov.

En annan stor utmaning för VA-huvudmannen är svårigheten att långsiktigt planera för behov av allmänna VA-tjänster i ny bebyggelse. Med kommunens omfattande VA-plan har man visat ambition till långsiktig hållbar VA-planering men ansökningar om planbesked inkommer kontinuerligt till kommunen och nya områden med behov av den allmänna VA-anläggningen lyfts i prioritet. Problem uppstår när kapaciteten i den befintliga allmänna VA-anläggningen inte räcker till för de tänkta exploateringarna eller när långa kostsamma överföringsledningar krävs för genomförandet.

Önskemål om tillväxt och förtätning står ofta i konflikt med behoven av ytor för rening, bortledning och fördröjning av dagvatten. Ytor som behövs för att undvika okontrollerade översvämningar som i sin tur riskerar medföra stora samhällskostnader.

Då det pågår många mindre detaljplaner samtidigt i samma område är det viktigt med helhetssyn och samordning så att tillräcklig dagvattenrening och bortledning av dagvatten finns i området. Kortsiktig planering gällande dagvatten riskerar att kraftigt öka VA-huvudmannens kostnader för omhändertagande.

Många och stora projekt är utmanande ekonomiskt och kräver personal både inom projektledning samt VA-teknisk expertis. Stor planerings- och utbyggnadstakt kräver resurser på alla nivåer för att leverera projekt: planering, förstudier, utredning, kundkontakt, ekonomi, juridik, upphandling, projektering, byggande, kontroll och drift. Vi ser ett ökat behov av att ha med driftstekniks personal tidigt i projektet, då kan tekniska svårigheter upptäckas i tidiga skeden och undvika problem med lösningar som ej tillfredsställer driftens behov. Just nu behövs en förstärkning av VA-teknisk kompetens för att bemöta detta behov i projekten.

Pågående reningsverksprojekt framförallt Lindholmen, Rimbo och Kapellskär är bra exempel på stora utmanande projekt, ekonomiskt och personellt. Investeringarna är framtunga och ger på kort sikt inga intäkter vilket medför att de kommer att påverka VA-kollektivets abonnenter genom höjda

brukningsavgifter. Investeringarna är dock nödvändiga för att Norrtälje kommun ska kunna möta såväl exploateringsstryck som miljökrav och kapacitetsbehov.

Ekonomisk analys

Investeringsram

Kommunfullmäktige fattar årligen beslut om investeringar. Av kommunfullmäktige tilldelad investeringsram gäller. Avvikelser i förhållande till beslutad investeringsram redovisas i samband med uppföljning och rapportering.

Tabellen nedan visar den beslutade investeringsramen samt utfall under åren 2016-2019. Förseningar som redovisas under avsnittet "Större avvikelser enligt tidplan" samt projekt där projektstart är försenad gör att projekten flyttas fram och utfallet faller ut senare än planerat.

Ambitionen är att bli bättre på att sätta realistiska tidplaner utifrån VA-planen för de projekt som startas samt ha en bättre planering för de projekt som läggs in i investeringsramen.

År	Budget, mnkr	Utfall, mnkr	Avvikelse, mnkr	Avvikelse, %
2016	242,5	134,5	108,0	45%
2017	181,1	101,0	80,1	44%
2018	190,0	134,0	56,0	29%
2019	356,0	197,1	158,9	45%

Investeringsportfölj av VA-investeringar

Den totala VA-investeringsportföljen 2019 har total budget om 1 198 mnkr och den totala prognosen just nu är 1 201 mnkr, och ger en avvikelse mot budget om -3 mnkr. Av dessa 1 198 mnkr är 794 mnkr redan upparbetade och 405 mnkr återstår.

Av alla 28 pågående projekt är det 6 projekt som har prognos med en negativ avvikelse mot budget på mer än 5%. Ett projekt kommer att stoppas och bara akuta åtgärder genomförs då utredningen visade att den totala kostnaden kommer att bli mycket dyrare.

Sedan förra rapporten har följande projekt fått tilläggsanslag för att täcka de ökade kostnaderna och därför redovisas inte lägre här: Utbyggnad av verksamhetsområde Västankvik, Utbyggnad av verksamhetsområde i Bergshamra, Kapellskärs avloppsreningsverk 15000pe, mindre investeringar i befintlig VA-anläggning.

Större ekonomiska avvikelser

Större ekonomiska avvikelser finns i följande projekt. Avvikelser främst beror på att man söker investeringsanslag innan projekteringen är gjord och då har man inte full kunskap om de totala projektkostnaderna. För att undvika stora avvikelser i stora projekt bör man söka utrednings och projekteringsmedel i steg ett och själva genomförandet av projektet i steg två då man vet mer detaljerad vad projektet kommer att kosta. Större ekonomiska avvikelser uppkommer även i projekt som blivit försenade och prisnivån har ökat under tiden. Förseningarna kan inte VA-verksamheten alltid påverka och förutspå. Vår ambition är att framöver arbeta mera med riskanalyser och erfarenhetsåterföring i tidiga skeden för att ha bättre underlag till investeringsbeslut.

1. Lindholmen ARV Fördjupad studie 50000pe – Fördjupade studie har pågått för utbyggnad av Lindholmens avloppsreningsverk sedan 2016. Projektet har lämnat in underlag inför tillståndsansökan enligt miljöbalken för att klara avloppsreningen för motsvarande 50 000 pers. Som en del av detta har en fördjupad utvärdering skett av nuvarande reningsverks standard och effektivitet. Kostnaderna för att ta fram underlagsmaterial till tillståndsansökan har blivit högre än vad som kunde förutses. På grund av det räckte inte den beslutade budgeten om 4 mnkr, och tilläggsanslag om 1,5 mnkr godkändes. Där efter har Länsstyrelsen i Stockholm i sitt yttrande krävt en komplettering med bland annat kompensationsåtgärder för att sänka

belastningen av näringsämnen på Norrtäljeviken, därför har beslut tagits om att göra fördjupade studier i Lommaren och Gillfjärden vilket innebär ytterligare en kostnad på 1 mnkr. Yttranden på ansökan och förhandlingar beräknas vara klart i dec 2020.

2. Lindholmen akuta mellansedimentering. Projektet med akuta åtgärder inrymmer om- och tillbyggnad för optimering av slam samt förbättrad mottagning av slam från enskilda anläggningar. Tilläggsanslag om 5 mnkr godkändes 2019, trots detta kommer projektet överstiga budget på grund av oförutsedda kostnader. I projektet med att utöka biosteget dras pålningsarbeten med fördyrande kostnader där det i riktpolis angetts en budget om 0,8mkr men den verkliga kostnaden uppgått till 1,7mkr på grund av tillkommande pålad ledningsbädd för kommunicerande ledningar. Sedimenteringsbassängen behövde göras djupare för att ge effektivare process. I projektet så har anpassningar dimensionerats för betydligt högre flöden än det dagsläget krävs, detta för den kommande utökningen av verket. Placering av brunnar för flödesfördelning och returslampumpning har strategiskt placerats för den kommande utbyggnaden och har inneburit ökade kostnader. Det har planerats för att den befintliga el- och styranslagningen för det biologiska reningssteget kunnat utökas med tillkommande utrustning. Detta inte är möjligt då det befintliga styrskåpet och el fördelningen är i för dåligt skick. Projektet planeras att slutföras under våren 2020.
3. Görla 8:1 - Nya brandstationen. Detaljplanens syfte är att möjliggöra uppförande av brandstation, snabbmatsrestaurang samt bensinmack och biltvätt. Budget kommer överskridas pga uppdimensionering av pumpstation till en större station som inte hade räknats med, som härleds till Lommarstrandsutbyggnaden och dess överföringsledning. Kostnaden hamnar i detta projekt eftersom objektet byggs här. Inkopplingen till befintligt nät blev också dyrare. Projektet har stött på olika problem på vägen, tack vare nära samverkan och snabba beslut har inte kostnader uppstått för stillestånd. CE-märkningen har också medfört ökade kostnader som inte var medräknat från start.
4. Rimbo ARV, utsläppsvärden. Samverkansprojekt pågår för att förbättra rötgashantering, kvävereningen samt arbetsmiljön. Projektdelen med förbättringen av arbetsmiljön och kvävereningen är de första etapperna som kommer genomföras. Trots genomförd geoteknisk undersökning som visade enkla schaktförhållanden med ensidig spont visade det sig behövas schaktlåda kring hela arbetsplatsen, en fördyrning på 1,5 mkr förd. På grund av en lägre vattengång en beräknat fick detta till följd att hela bassängen behövde förläggas djupare i marken. Detta innebar att konstruktionen behövde förstärkas och mer armering krävdes, en fördyrning på ca 1 mkr.
5. Verksamhetsområde Skebobruk. Entreprenaden pågår och de första 5 fastigheterna kan ansluta redan januari 2020. Målsättningen är att de resterande fastigheterna ska kunna anslutas under hösten 2020. Överskridande i projektet är på grund av felräknade mängder, extra körplåtar, utökad jordschakt, dyrare tippavgifter, mer kring fyllningar. Förhandling pågår med trafikverket ang hammarborrning under vägen samt pågående diskussioner med Miljö och Hälsa ang saneringsarbeten. Utbyggnaden planeras vara klar för slutbesiktning juni 2020.
6. Rimbo ARV, arbetsmiljöhöjande åtgärder. I Rimbo reningsverk pågår samverkansprojekt för att förbättra arbetsmiljön. I förprojektet räknade man på ett 10-års horisont för åtgärder, under projektets gång har det framkommit att Rimbo ARV tros öka belastning och rening framöver så större genomgående åtgärder krävdes. Kostnadsökningar består av: mer omfattande ventilation, asbestsanering, stambyten, golvrenoveringar med halkskydd, sanering av el-kablage, byte av styrsystem, förnyelse av inkommande el på verket, utredningar och brandskydd och löpande utbyte av utrustning som går sönder då de passerat sin livslängd. Sammantaget bedöms det utökade omfånget av leverans samt de befintliga delarnas dåliga skick leda till kostnadsökningar på ca 7 mkr.
7. Grisslehamns vattenverk. Att bygga om vattenverk som ett konventionellt verk visade sig vara dyrt, pga organiskt bundet järn. Utredningen visade att det skulle kosta ca 18-20 Mkr. Beslut har tagits att projektet ska avslutas och ett nytt projekt påbörjas som redder ut vad man ska göra med verket fram tills membranverk är färdigprojekterat. Akuta åtgärder kommer att

genomföras innan projektet avslutas. Tjänsteutlåtande om projektavslut planeras till politiken när akutåtgärder är färdigställda.

Större avvikelser från tidplan

Förseningar i projekt huvudsakligen beror på faktorer som VA-avdelningen inte kan påverka. Den ursprungliga tidplanen oftast sätts utifrån det som är känt när projektet startas och att projektet kommer att flyta på utan några problem. Tjänsteutlåtande skrivs oftast innan projekteringen är gjord och man har inte då kunskap om alla detaljer i projektet, upphandlingen är inte genomfört ännu och man har inte kunskap om entreprenörens tidplan. Projekten som startar nu har bättre förutsättningar då vi är en organisation och driftpersonalen medverkar tidigt i projekten, och vi kan förutse tekniska svårigheter tidigare.

1. Kapellskärs avloppsreningsverk är försenat på grund av överklagande av upphandlingen, överklagandet tog 8 månader. Projektet har förskjutits pga den försenade uppstarten. Provkörning av det nya verket är planerat till febr. 2021. Provkörning kommer pågå under 6 månader.
2. Västanvik VA-utbyggnadsområde har blivit försenat som en följd av överklagandet av Kapellskärs ARV. Ett omtag har gjorts i projektet under sommaren 2019 för att ordentligt utreda verksamhetsområde, fastigheter samt ekonomin. Anslutning till VA-nät samplaneras med Kapellskärs projekt.
3. Sanering Grisslehamn – förseningen på grund av jobbet med prioritering av ledningssträckor. Projektet kommer att pågå under våren 2020.
4. Hamnen Pumpstation P4 – förseningen beror på beslut angående fördyrningar samt framtagande av förfrågningsunderlag inom projektet. Byggnation beräknas vara klar under sommaren 2020.
5. Akuta åtgärder på Lindholmen var planerade slutföras till dec 2018, nu är tidplanen sommar 2020. Tidiga skeden i upphandlings och utrednings process bidragit till förseningar.
6. Akuta åtgärder på Rimbo ARV var planerade slutföras aug 2018, nu är tidplanen vår 2020. Tidiga skeden i upphandlings och utrednings process bidragit till förseningar.
7. Tryckledning P4-Lindholmen - är försenad då förutsättningarna för dimensioneringen har förändrats och man avvaktar resultat från hydrauliska modell som kommer under våren 2020. Projektet förväntas stå klart vår 2021.
8. Vattenverket i Grisslehamn – projekteringen av lösningar har tagit mer tid än den ursprungliga tidplanen. Projekteringen visade att bygget av konventionellt verk kommer att bli dyr och politiskt beslut bereds för att stoppa projektet.

Tidplaner

Rapporteringen av uppsiktsplikt sker i samband med delårsrapport 1, delårsrapport 2 och bokslut.

Mats Pernhem
Tf. teknisk direktör
Tekniska kontoret

Anders Gelander
Avdelningschef
VA-avdelningen

Bilagor

Bilaga 1. Projektplan VA bokslut 2019

Beslut skickas till

Kommunstyrelsekontoret
VA-avdelningen